

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

עצה חשובה מרש"י הקדוש

שְׁתוּלִיכְנוּ לְשָׁלוֹם: כתב רש"י בספר האורה (אות קנא), ובשו"ת רש"י (סימן רסו), ובמחזור ויטרי (סימן סז), וכשהולך בדרך נוטל עמו כלי קטן ליטול הימנו ידיו.

והעיד אברך יקר שליט"א הגר בארץ הקודש, וטס למשפחתו בחו"ל, שבאופן קבוע כאשר הוא אורז את תיק היד (תיק עליה למטוס) בו מונח הטלית ותפילין ועוד חפצים נחוצים, הוא מכניס לתיק גם ספל לנטילת ידים, כעצתו הנפלאה של רש"י הקדוש - לכל היוצא לדרך שיקח איתו ספל.

ומעיד ואומר; תמיד בכל הנסיעות, יש תור של אנשים שבאים לבקש ממני רשות להשתמש בספל, שכן המציאות שלא מצוי ספלים לנטילת ידים באכסניות, בטרמינלים של שדות התעופה, ובמטוסים (אגב; במטוס יש עוד שאלה הלכתית לגבי נטילת ידים, שהברז ממוקם בתוך השירותים).

עצה פשוטה זו חוסכת הרבה שאלות שמופיעות בגיליון הנוכחי, האם אפשר לסמוך על היתרים דחוקים בשעת הצורך.

בדומה לכך; כאשר יוצאים לניגון וחורשות בבין הזמנים וכדומה, חשוב לקחת סט נטילת ידים לסעודה - ספל, בקבוק מים ומגבת. וכן כאשר עולים לציון בבית החיים, לעיתים נתקעים בלי מים ביציאה, ונאלצים לסמוך על נטילת ידים כשחוזרים הביתה, ובאמת מאוד פשוט לקחת 'סט נטילת ידים'.

ברכת התורה

עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'כלי לנטילת ידים בדרך'

לפני מי אתם מטהרין

תקציר הסדרה: גיליון מספר 512 בנושא 'נטילת ידים לסעודה'. גיליון 513 בנושא 'אין לו מים לנטילת ידים'. ובהמשך לכך הנושא בגיליון שלפנינו (מספר 514) 'כלי לנטילת ידים בדרך'; כיצד ינהגו הולכי דרכים שאין להם נטלה רגילה, באיזה ספל רשאים ליטול ידים?

ביאור מחלוקת הפוסקים האם ניתן ליטול ידים לסעודה בכוס חד פעמית מנייר / מפלסטיק, או קופסת שימורים ריקה?

עוד יש לדון: מה דינה של נטלה מתנפחת / מתקפלת (ראה תמונה), והאם שקית חלב ריקה נחשבת כלי?

כאשר נכנסו לשוק הכלים החד-פעמיים לפני עשרות שנים, התעורר פולמוס רחב בכל דיני התורה: האם נחשבים כלי לענין נטילת ידיים לסעודה, לכוס של ברכה, והאם טעון טבילת כלים ועוד. יסוד הדיון הוא האם שימוש חד-פעמי

ספל מתקפל

כוס קרטון

כוס פלסטיק

זכות התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א תעמוד לכל רבני ותורמי "הילכתא" ולכל בית ישראל, להיוושע ולהתברך בכל מילי מייטב ביום ההילולא ל"ג בעומר.

ויזכו ללמוד וללמד לשמור ולעשות, כמאמר רבי שמעון בן יוחי (שבת רף קלח:): חס ושלוש שתשכתח תורה מישראל שנאמר (רברים פרק לא פסוק כא) כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ.

(ד) כובע לבד קשה המקבל מים ואינו זב ממנו אינו כלי לנטילת ידיים, ויש אומרים שמותר בדוחק לנטילת ידיים. והיש"ש חולק שאפילו בדוחק אינו כלי לנטילת ידיים, כיון שאינו כלי חשוב. ובמשנ"ב (ס"ק כא) מוכח שחשש לדעת היש"ש.

כלי מחזור: עוד מחלוקת ראשונים מובאת בשו"ע (סעיף ה), כלי שהוא מלא נקבים מתחתיו ופיו צר למעלה, וכשמניח אדם אצבעו עליו אין המים יוצאים, וכשמסירו המים יוצאים, האם כשר ליטול, דעת השו"ע להקל, אף על פי שאינו מחזיק כלום, נקרא כלי. והיש"ש חולק שאינו כלי חשוב. והבאור הלכה (ד"ה מלא) נוטה להקל.

2. הפולמוס - בדן 'חד פעמי'

כלי חשוב: הפולמוס בדן כוס חד-פעמי נעוץ בהגדרת 'כלי חשוב': האוסרים הוכיחו שיטתם, מדברי היש"ש שכוס חד-פעמית אינה כלי חשוב, ואף על פי שמחזיקה רביעית ומשתמשים בה בפועל, מכל מקום חסרה חשיבות כלי.

מנגד, המתירים ביארו שאין הגדרת חשיבות תלויה בערך הכספי אלא בצורת התשישי: דברי היש"ש נאמרו בכלי שתשישו דחוק או משונה, אבל כלי שתשישו נוח ומועיל - חשוב כלי. לפיכך כוס חד-פעמית, שתשישה מרווח טוב ואין נמנעים מלהשתמש בה מחמת חוסר נוחות, דינה ככלי חשוב, ובפרט שמצד עצמה ראויה לשימוש חוזר, אלא שמחמת מחירה הזול משליכים אותה.

שימוש בודד: עוד פסלו האוסרים מצד שימוש חד-פעמי, על פי דברי הרמב"ם (הלכות כלים פרק ה הלכה ז), שהקדן שמשמש בה וזורקה אינה מקבלת טומאה, אלא אם כן ייחדה לשימוש קבוע, ומשמע שחפץ המיועד לשימוש בודד אינו מקבל שם כלי. ולפי זה כוס חד-פעמי אינה כלי לדיני טומאה, וכל שכן לנטילת ידיים.

אולם בשו"ת שאילת שאול (חלק א סימן לו) חילק בין דיני טומאה לשאר דינים, שלגבי טומאה לא נחשב כלי, כי צריך כלי העומד לתשישי קבוע מגזירת הכתוב, אבל לשאר דינים חשיב כלי, ומסקנתו שאם אין לו כלי אחר רשאי ליטול בו.

והוכיח באור לציון (חלק ב ביאורים פרק יא סעיף ו) שיש תורת כלי גם לכלי העשוי לשעה, מדברי רש"י (ביצה דף לב. ד"ה ואין עושין), לענין איסור עשיית פחמין

פוגם בהגדרת "כלי" שנקבע לפי צורת תשישו בפועל, או שאין בכך חסרון שעומד רק לשימוש חד פעמי - כי הגדרת כלי נקבעת לפי חשיבותו ועמידותו.

במאמר הג"ר משה שאול קליין שליט"א (ויקהל משה חלק ג עמוד רצג פרשת חקת) התבאר בהרחבה צדדי הספק של נטילת ידיים בכוס חד פעמי, וראיות מדברי הראשונים לכאן ולכאן, ויובא להלן עיקרי דבריו.

ועיין עוד בגיליון עומק הפשט (מספר 210) בענין 'טבילת כלים חד פעמי', הנוגע לשורש הסוגיא, האם שימוש חד-פעמי מפקיע ממנו שם כלי לגבי טבילת כלים או לא.

1. נטילת ידיים מתוך כלי

כלי גמור: מבואר בגמ' (חולין דף קז.), וכך נפסק בשו"ע (סימן קנט סעיף א), שיש ליטול נטילת ידיים לסעודה מכלי שלם המחזיק רביעית. וכל הכלים כשרים, אפילו כלי גללים (עשויים מרפש בקר ועפר), וכלי אבנים, וכלי אדמה.

וביאר הרשב"א (חולין דף קז. ד"ה האי אריתא) בשם הבה"ג (ברכות סוף פרק ו) והובא בבית יוסף (סימן קנט) ובמשנ"ב (ס"ק א, שער הציון ס"ק א) המקור לדין כלי; א. מהדימוי לקידוש מי חטאת של אפר פרה שצריך כלי, שנאמר (במדבר פרק יט פסוק יז) מִים חַיִּים אֶל כָּלִי. ב. מקידוש ידיים ורגלים במקדש שצריך כלי. וביאר במשנ"ב (ס"ק ה) הטעם שצריך כלי בגודל שמחזיק רביעית, כי בפתות מכך אין שם כלי עליו לענין נטילה.

כלי נקוב: עוד מבואר בשו"ע (סימן קנט סעיף א) אם ניקב הכלי ככונס משקה, בטל מתורת כלי ואין נוטלים ממנו אפילו מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה.

אבל אם נוטל דרך הנקב עצמו - נחלקו הראשונים אם כשר לנטילה, לדעת הרא"ש וכך נפסק בשו"ע (סעיף ב) הכלי כשר לנטילה דרך מקום הנקב, כמו בטומאת כלים שנחשב כלי, ומאידך לדעת הסמ"ג והים של שלמה (חולין פרק ח סימן כז) ניקב בכונס משקה פוסל את הכלי לגמרי, כי צריך כלי חשוב, וכשניקב אינו כלי חשוב.

וכתב המשנ"ב (ס"ק י, באור הלכה ד"ה בטל מתורת כלי) שלכתחילה לא יסמוך על כלי כזה, אולם אין לו כלי אחר יכול לסמוך על השו"ע שהתיר כשנוטל מן הנקב ולמטה.

כובע לבד: מחלוקת נוספת מבואר בשו"ע (סעיף

במחשבה. אבל כוס חד-פעמית נעשית מתחילתה בצורה של כלי לשתיה, וצורתה מוכיחה עליה שהיא כלי, ואף בפועל ראויה לשימוש חוזר. לכן יש לה שם כלי הן מצד עצם עשייתה והן מצד ייעודה, ואין להשוותה לקרן שדיבר עליה הרמב"ם.

והוסיף הגר"ש, שגם קופסת שימורים כשרה לנטילת ידים, ועדיף שיחליט בדעתו להשתמש בה ככלי לשימוש קבוע.

וכן לדעת הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי חלק ג עמוד ע), כוס חד פעמי מפלסטיק, כיון שנעשה לשם קבלה ולשם כלי, ואין בקבלת המים שום ריעותא, כשר לנטילה, אולם בכוס נייר שכיח הרבה שיש גם ריעותא בקבלת מים, שבין רגע המים מטפטפין מתחתיהם, ומטעם זה עדיף שלא להשתמש בכוס קרטון אם יש עצה אחרת. וראה בשבט הלוי (חלק ט סימן מא) שאין דין כלי בכוס של ברכה.

בדיעבד: לדעת שרגא המאיר (חלק א סימן נה אות ב), כלי חד פעמי אין לו שם כלי, אבל בשעת הדחק גדול אפשר לסמוך וליטול בו ידים.

חילוקי דינים: ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל (דעת נוטה חלק א עמוד קי) לנטילת ידים לסעודה לא ברור מה דינה, אבל בנטילה בבוקר לאחר השינה היא כשירה.

וכתב בחוט שני (שבת חלק ד עמוד צה; עניינים שונים עמוד שטז אות ד), שגם לענין נטילת ידיים וגם לענין קידוש על הכוס - יש ללכת אחר מנהג העולם: אם רגילים לזרוק את הכלי לאחר שימוש אחד, אינו נחשב כלי ופסול לנטילה; ואם מצוי שמשתמשים בו שוב, כפי שנהוגים לעיתים בארץ ישראל, נחשב כלי וכשר לנטילה.

והדגיש, שכל זה אמור בכוס פלסטיק חד-פעמית הראויה לשימוש חוזר, ולכן פשוט שכשרה אף לקידוש, לפי שהיא כלי גמור, אלא שבפועל אין משתמשים בה שוב מחמת עצלות לשטוף. אבל כוס נייר חד-פעמית, שמתקלקלת מיד ואינה ראויה לשימוש חוזר, אינה נחשבת כלי כלל.

בלי ברכה: מאידך לדעת האור לציון (חלק ב פרק יא

ביום טוב, שנחשבים כלי לצורפי זהב אף שנעשים רק לשעה.

3. שיטות הפוסקים בנטילת ידים

לכתחילה: כפי שיבואר להלן, דעת הרבה פוסקים להתיר נטילת ידים בכלי חד פעמי, וכפי שכתבו הגה"ק מפאפא זצ"ל (שרגא המאיר חלק א סימן נה אות ב, שכתב כן בהסכמה), ושו"ת באר משה (דעברצין, חלק ג סימן נה, חלק ה סימן מא-מג), ואז נדברו (חלק ו סימן מח, ועיין שם בהשמטה), והג"ר ישראל יעקב פישר זצ"ל (מאור השבת חלק ד עמוד תקנח-תקס), שמותר

לכתחילה ליטול ידים בכלי חד פעמי שנחשב כלי גמור. שהרי התנאי לכלי כשר הוא שיהיה שלם ומחזיק רביעית, וגם כוס חד פעמי הוא כלי שלם המחזיק רביעית, ומה שזורקים את הכוס לפח אחרי שימוש בודד מחמת מחירו הזול, אינו מבטל תורת כלי ממנו.

והוסיף באז נדברו, שאם יש לו כלי גמור יעדיף אותו על כלי חד פעמי משום הידור מצוה. וכעין זה הורה הג"ר יעקב ישעיה בלוי זצ"ל (מאור השבת חלק ד עמוד תקנט סוף הערה כה), שמותר באופן אקראי לקדש על כוס חד פעמי.

לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (שיעורי הגר"ש ברכות דף נא, ישא יוסף חלק ד סימן לח, וישמע משה חלק ב עמוד עא, שבות יצחק חלק א דיני מוקצה עמוד מח, הלכות שבת בשבת חלק ב פרק טז הערה 5), והציץ אליעזר (חלק יב סימן כג), כוס חד-פעמית כשרה לנטילת ידיים, משום שהגדרת כלי אינה תלויה במספר הפעמים שמשתמשים

בו בפועל, אלא בכך שהוא ראוי לשימוש. כוסות אלו מיוצרות בבתי חרושת ככלי גמור, ואין נמנעים מלכבד בהן אף בסעודות חשובות, ומצד עצמן ראויות לשימוש חוזר כמה פעמים, אלא שמחמת טרחת הניקיו וזילותן משליכים אותן לאחר שימוש אחד, ולא מחמת פגם בכלי.

לפיכך אין ראיה לאסור מדברי הרמב"ם (הלכות כלים פרק ה הלכה ז) לגבי קרן, שכן שם מדובר בחפץ שמשתמשים בו באקראי ואין בצורתו הוכחה שהוא כלי, ולכן אינו נחשב כלי אלא אם כן יעידו אותו לכך

והשיב שאין הבדל בין סוגי הכוסות - וכיון שהוא חד פעמי פסול לקידוש.

ולדעת **הבאר משה** (דעברצין, חלק ג סימן נה, חלק ה סימן מא-מג), רק בשעת הדחק יש להקל לעשות קידוש על כוס נייר חד פעמי, משום הידור מצוה.

מתירים: מאידך לדעת **האז נדברו** (חלק ו סימן מח, ועיין שם בהשמטה), **וציץ אליעזר** (חלק יב סימן כג), **והגרש"ז אויערבאך זצ"ל** (שמירת שבת כהלכתה פרק מז סעיף יא הערה נא, שולחן שלמה סימן רעא הערה יג, ארחות רבינו חלק א מהדורה חדשה עמוד רט), מותר לכתחילה לעשות קידוש על כוס חד פעמי, שאין דין בכוס שיעמוד לשימוש רב פעמי. שהרי הכלי מצד עצמו ראוי לשימוש חוזר, ואמנם נכון שאין רגילים לעשות בו שימוש חוזר מפאת ערכו הנמוך, אך הכלי מצד עצמו ראוי לשימוש חוזר.

והוסיף באז נדברו, שאם יש לו כלי גמור יעדיף אותו על כלי חד פעמי משום הידור מצוה. אך מאחר שהאגרות משה אוסר - ומצדד להקל רק בשעת הדחק, לכן מסיק האז נדברו שצריך להחמיר לכתחילה בכל מה דאפשר.

כוס בתוך כוס: יש מההמון שנוהגים לקחת לקידוש שתי כוסות חד פעמי, כאילו הכוס השני מוסיף חשיבות לכלי, אולם כתבו **הגרמ"ש קליין שליט"א** (ויקהל משה פרשת חקת), **ובפסקי תשובות** (סימן קנט סעיף ב הערה 7), **ובשערי הברכה** (פרק ו הערה קמב), **ובמאור השבת** (חלק ד עמוד תקס הערה כו), שלא מצינו בפוסקים עדיפות של שתי כוסות על פני כוס אחד. ולפי הסוברים שחד פעמי נחשב כלי הוא הדין כוס אחד, ולפי הסוברים שחד פעמי אינו נחשב כלי לא יועיל שיקח שתי כוסות (כמאמר החכם $0+0=0$). ואם רוצה לצאת ידי המחמירים: יחליטו בדעתם להשתמש בכוס עוד כמה פעמים, ולא לזרוקו מיד.

עצה טובה: וחדש **במאור השבת** (חלק ד עמוד תקס הערה כו) והסכים עמו **הג"ר יצחק טובי"ה ויס זצ"ל** שאם אין לו גביע אחר, יקדש על כוס חד פעמי, ויכוין גם על היין שבתוך הבקבוק הפתוח לפניו, ובנוסף לשתיית היין

סעיף ו) יש להיזהר לא ליטול ידיים בכלי חד פעמי וגביע אשל או בקופסת שימורים, אלא אם כן בדעתו להשתמש בהם באופן קבוע, אבל אם בדעתו לזרוקם לאחר נטילה לא יטול בהם ידיו. ובדיעבד שאין לו כלי אחר יטול בהם ידיו בלא ברכה, ואין צריך לכוון ידיו. וטוב שייחד את הכלי לשימוש קבוע, ואז יטול בו ידיו בברכה.

4. קידוש בגביע חד פעמי

אוסרים: בנדון דומה נחלקו פוסקי זמננו לגבי קידוש והבדלה וברכת המזון על כוס נייר, לדעת **הג"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו חלק א מהדורה חדשה עמוד רט), **והג"ר משה פיינשטיין זצ"ל** (אגרות משה או"ח חלק ג סימן לט), **והמשנת יעקב** (חלק א סימן ו אות ח), **והמנחת יצחק** (חלק י סימן כג), **וכ"ק האדמו"ר רבי יואל מסאטמר זיע"א** (שרגא המאיר חלק א סימן נה אות ב, מנחת יצחק חלק י סימן כג, משנת יעקב חלק א

סימן ו אות ח, זמירות שבת לרבינו יואל דף סג), אין לקדש על כוס נייר חד פעמי.

לדעת הקהילות יעקב והמנחת יצחק טעם הפסול משום שתשיש ארעי אין לו תורת כלי לענין כוס של ברכה, כמו שאין לו תורת כלי לגבי טומאה וטהרה, כמבואר **במשנה** (כלים פרק טז משנה ה, ועוד משנה) שחולות (כלי מענפי דקל המכיל תמרים שקורעים אותם

בשימוש) אין מקבלים טומאה כיון שנעשה לשימוש חד פעמי.

לדעת האגרות משה טעם הפסול משום שצריך כוס שלם. ולכן סובר האגרות משה, שאם אין לו כוס אחר אולי יש להקל.

והוסיף **הג"ר משה ידלר שליט"א** (מאור השבת חלק ד עמוד תקס הערה כו) ששאלו את האגרות משה בשנת תשל"ב, האם יש הבדל בין סוגי הכוסות, והשיב שהוא פסל רק כוסות נייר שאין ראויים לשימוש חוזר, אבל כוס פלסטיק שראוי לשימוש חוזר כשר לקידוש. מאידך **בספר כבוד ויוגן שבת** (ארטסקרול פרק יא עמוד 81 הערה ג) מביא שבשנת תשד"מ שאל את האגרות משה,

משיב כהלכה

שאלה: מהם דיני טבילת ידים לסעודה?

הטובל את ידיו במי נהר, מעין, או ים - מהם התנאים כדי שיצא ידי חובת נטילת ידים לסעודה? והאם יש חיוב

ניגוב אחרי הטבילה?

האם מועיל לטבול

ידים לסעודה בשלולית

של מי גשמיים?

איזה ברכה מברך

הטובל את ידיו - 'על

נטילת ידים' או 'על

טבילת ידים'?

מקורות: גמ' (חולין דף קו. חגיגה דף יח:), שו"ע

ומשנ"ב (סימן קנח סעיף יג, סימן קנט סעיף יד-כ, סימן

קס סעיף ט), חזו"א (או"ח סימן כג), ארחות רבינו (חלק

א עמוד קנה).

במדור זה מופיעה שאלה בנושא הגיליון הבא, הקוראים הנכבדים מוזמנים לשלוח תשובות להגדיל תורה ולהאדירה, מומלץ לצרף את פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

- ניתן להגיש תשובות באחת מהאפשרויות הבאות.
- קו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שעות 4
- עמודות 'דברים פלוס' קופת 'הילכתא'
- חדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
- בפקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לידיד הילכתא

הג"ר אשר שטרן שליט"א

לרגל שמחת הברית לבנו נפתלי שיחי'

כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעש"ט

דינים העולים

א. **כלי שלם:** כלי מכל חומר שהוא כשר לנטילת ידים ולכוס של ברכה: מתכת, פלסטיק, זכוכית, חרסינה, עץ וכו'. וצריך שהכלי יהיה שלם, ויחזיק לכל הפחות רביעית.

ב. **האוסרים בחד פעמי:** נחלקו פוסקי זמננו בנוגע לכוס חד פעמי, האם נחשב כלי לענין נטילת ידים וכוס של ברכה: יש אומרים שאין לו שם כלי (אינו עומד לשימוש חוזר, אינו כלי חשוב). ויש אומרים שאם אין כלי אחר, ניתן לטבול בו ללא ברכה. ויש שחילק, שכוס פלסטיק נחשב כלי, וכוס נייר אינו נחשב כלי.

ג. **המתירים בחד פעמי:** לדעת הרבה פוסקים כלי חד פעמי יש עליו שם כלי ככל הכלים (כלי מכובד, ראוי בעצם לשימוש חוזר). וכשר לכתחילה לנטילת ידים בברכה, ולכוס של ברכה. ובכוס נייר ההיתר בתנאי שאינו מטפף. ויש מהם שהורו, שמכל מקום עדיף להשתמש בכלי רב פעמי משום הידור מצוה.

ד. **בשעת הדחק:** לדעת האוסרים, לא מועיל כלום להכניס כוס בתוך כוס. אבל אם מייחד את הכוס לשימוש רב פעמי, יש עליו שם כלי אף לדעת חלק מהאוסרים. ויש אומרים שיטול ידים ברכה. ובקידוש יש עצה לכון גם על היין שבתוך הבקבוק וישתה עוד מלא לוגמיו.

ה. **מתקפל:** כלי מתקפל כשר לנטילת ידים וכוס של ברכה, שכן בשעת החיבור הוא חזק ומהודק.

ו. **שקית ומתנפח:** אין לטבול ידים עם שקית חלב, כיון שאינו עומד בפני עצמו. נטלה מתנפחת פסולה לנטילה, שכן כלי לשעה לא נחשב כלי.

נושא הגיליון הבא:

'טבילת ידים לסעודה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

לידיד הילכתא הג"ר יוסף רוזן שליט"א

לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו דוד פישל ב"ר יעקב שיחי'
יהי רצון שיזכה לעלות מעלה במעלות התורה והזירה אמן

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשוט

שיעורים יומי עיון

בית הוראה טלפוני

ביורוי הלכה אקטואליים

קו מידע הלכתי

חוברות הדרכה

מכון הילכתא

מענה אנושי: 02-5350-535 פקס: 02-6507-823

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...